

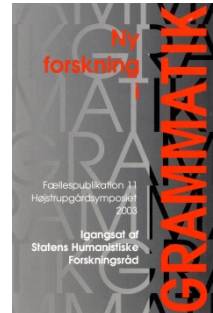
Ny Forskning i Grammatik

Titel: Indkapsling i spansk

Forfatter: Lotte Dam

Kilde: B. Lihn Jensen, I. Korzen og H. Høeg Müller (red.).
Ny Forskning i Grammatik 11, 2004, s. 83-102

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive>

© Forfatterne og Syddansk Universitetsforlag 2004

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af *Ny Forskning i Grammatik* (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Indkapsling i spansk

Lotte Dam

1. Indledning

En indkapsler er en anafor der genoptager en længere meningsenhed.¹ Indkapsling er således en semantisk funktion som visse sproglige størrelser kan have. (1) eksemplificerer indkapsling:²

- (1) Los contaminantes orgánicos son graves generadores de contaminación para el ambiente, como así también para los animales que habitan en él. El ser humano se ve afectado, especialmente aquellas personas que se alimentan de especies de mamíferos marinos que indirectamente reciben dichos contaminantes. La CBI reconoció **esta problemática** desde el año 1981. 'De organiske forureningsstoffer er alvorlige forureningskilder for miljøet, og også for de dyr der bor i det. Mennesket bliver berørt, især de der spiser den slags havpattedyr som indirekte får nævnte forureningsstoffer. CBI har været opmærksom på **denne problematik** siden 1981.'

Her genoptager NP'en *esta problemática* den meningsenhed der sprogligt kommer til udtryk i den understregede del af eksemplet i den foregående sætning – det *indkapsler* den. *Esta problemática* fungerer som anafor, mens det understregede er antecedent.³ Dette eksempel indeholder en anaforisk forbindelse på lige fod med de følgende eksempler (2) og (3), blot med den forskel at det i (1) er en situation der genoptages, mens det i (2) og (3) er genstande:

-
1. Termen *indkapsler* bruges i Korzen (1998), og den engelske *encapsulation* i Conte (1996).
  2. Med undtagelse af (5) og (7)-(10) er eksemplerne i denne artikel hentet fra Internettet. Alle eksempler er godkendt af native-speakers.
  3. Efter idé fra Schmid (1997) og (2000) er antecedenterne i eksemplerne i denne artikel understreget, mens anaforerne er med fed.

- (2) Un policía y dos compañeros de trabajo reconocieron a la mujer del video, que además estaba manipulado tecnológicamente. **El policía**, bueno, es policía; ... 'En politibetjent og to kolleger genkendte kvinden på videobåndet, der desuden var computer-manipuleret. **Politibetjenten**, ja han er jo politibetjent; ...'
- (3) Una vez formada la colección, debemos pensar en el espacio, que debe ser tranquilo y bien iluminado y disponer de estanterías o mesas donde colocar los libros. **Estos** deben estar al alcance de los niños, sin llaves ni candados. 'Når samlingen først er lavet, skal vi tænke på området, som skal være roligt og godt oplyst og have reoler eller borde hvor bøgerne kan stilles på. **Disse** skal være inden for børnenes rækkevidde og hverken have nøgler eller hængelåse.'

I (2) sker genoptagelsen ved NP'en *el policía*, der som antecedent har NP'en *un policía*, mens det i (3) sker ved demonstrativet *estos*, der som antecedent har NP'en *los libros*. På samme måde som i (2) og (3) kan altså en længere meningsenhed genoptages ved en NP som i (1) eller ved et substantivisk demonstrativ i neutrum som i (4):

- (4) Se debe tener en mente, para empezar, que la mayoría de las empresas que tienen éxito emplean más de 10 empleados. Me parece que **esto** se debe al alto grado de responsabilidad que todos los miembros de la empresa tienen no solo para sí, sino para los demás. 'Man bør huske på, til at begynde med, at størstedelen af de virksomheder der har succes, har over 10 ansatte. Jeg mener at **dette** skyldes den høje grad af ansvarsfølelse som alle virksomhedens medarbejdere har, ikke kun over for sig selv, men også over for de andre.'

(1) og (4) er altså parallelle ved at indeholde indkapsling; (1) er parallel til (2) ved at anaforen udgøres af en NP bestående af et determinativ og et substantiv, og (4) er parallel til (3) ved at anaforen udgøres af et substantivisk demonstrativ.

I denne artikel defineres og beskrives først indkapslere. Dette danner baggrund for det efterfølgende afsnit, hvor det forklares hvordan for-

tolkningen af indkapslere sker. Endelig beskrives nogle af indkapslerens formål.

2. Definition og beskrivelse af indkapslere

Ifølge Conte (1996: 1) er indkapsling “a cohesive device by which a noun phrase functions as a resumptive paraphrase for a preceding portion of a text”. Mere præcist kan man om en indkapsler sige at det er en anafor der kvalificerer en antecedent som en entitet af højere orden, dvs. fx som en begivenhed eller en proposition, og hvor antecedenten udgøres af et længere tekststykke.⁴ Det er altså en indkapslende anafor, også kaldt en resumptiv anafor. Der synes ikke at være grænser for hvor langt dette tekststykke kan være, jf. (5), der er slutningen på den spanske udgave af *Prinsessen på ærten*:⁵

(5) ¡Esta historia sí que es bonita! ‘Se, det var en rigtig historie!’

Her udgøres antecedenten til anaforen *Esta historia* af hele eventyret, dvs. hele den foregående tekst. I den spanske udgave indeholder indkapsleren substantivet *historia*, mens anaforen i fx den danske og den italienske udgave ikke indeholder noget substantiv, men udgøres af hhv. et personligt pronomen og et demonstrativ i neutrum.⁶

Schmid (1997 og 2000), der synes at være den eneste der har skrevet noget mere uddybende om emnet, anvender termen *shell noun*, der kan synes misvisende idet den antyder at der er tale om en bestemt substantivtype, hvilket han dog også selv gør opmærksom på. Ikke alle substantiver kan indgå i indkapslingsfunktionen idet der påkræves nogle bestemte træk i den leksikalske betydning, men det forholder sig ikke sådan at de substantiver der er i besiddelse af disse træk, altid optræder i denne funktion, jf. (6), hvor *problemática* i modsætning til i (1) ikke er en indkapsler:

---

4. En anafor kan godt beskrive en anden- eller tredjeordensentitet uden at være en indkapsler, fx hvis et ord som *la reunión* (“mødet”) genoptager *una reunión* (“et møde”).

5. Inspirationen til at medtage dette eksempel er hentet fra Conte (1999: 99), der har den italienske udgave af eksemplet med.

6. Den italienske udgave lyder *E questa, sai, è una storia vera!*

- (6) También, la migración es una problemática que ha merecido atención ... ‘Også migration udgør en problematik der har fortjent opmærksomhed ...’

I dette eksempel er substantivet *problemática* kerne i en NP der udfylder subjektspredikativfunktionen.⁷ Det **genoptager** ikke subjektreferenten *la migración*, men **klassificerer** den via sin ledfunktion (som det som subjektspredikativet beskriver) parallelt med et adjektiv (fx *es problemática*). Heller ikke i et eksempel som (7) er der tale om indkapsling:

- (7) Tengo un problema. ‘Jeg har et problem.’

Afsenderen af en ytring som denne har naturligvis et problem der består i et eller andet, men i den pågældende ytring informeres modtageren blot om **at** vedkommende har et problem. Termen **indkapsling** i dette indlæg og Schmid's *Shell Nouns* dækker åbenbart ikke helt det samme, hvilket fremgår af følgende eksempler fra Schmid (1997), hvor *The problem* ifølge Schmid har funktion som et *shell noun*:

- (8) **The problem** is that the water companies are as loath since privatisation as they were before it to transfer the reservoirs of surplus water to where they are needed.
- (9) **The problem** was to safeguard the many civil radar sites round Britain from encroachment by property development.

Ifølge Schmid er den med fed markerede del et *shell noun*, mens den understregede del er **indhold** (*content*). Jeg mener dog ikke at der er tale om indkapsling.⁸ De understregede dele udgør helheder der står som hhv. subjekt eller subjektspredikativ, men de fungerer ikke som anaforer og bliver ikke indkapslet. Ifølge Schmid skaber *the problem* konceptuelle skaller, som bliver udfyldt med noget forskelligt indhold i de to eksempler. Der synes ikke blot at være tale om at termerne **indkapsler** og *shell nouns* dækker to forskellige ting, men måske snarere at Schmid's og min forståelse af hvordan fx *The problem* fungerer i

---

7. Hvor der i artiklen er anvendt termen *kerne*, menes den semantiske kerne i en NP.

8. Hvilket så vil sige at markeringen med fed og understregning i disse eksempler udelukkende illustrerer Schmid's synspunkt.

ovenstående eksempler, er forskellig. Efter min opfattelse aktiverer *The problem* i ovenstående eksempler ikke de understregede dele. Det ytres blot **at** det understregede udgør et problem, dvs. det karakteriseres som problematisk parallelt med (6) og (7). Indkapsling forstås i dette indlæg således udelukkende som en anaforisk funktion.

Det vanskeliggør naturligvis sammenligningsgrundlaget mellem det der er skrevet inden for området, at alle ikke tager udgangspunkt i nøjagtig den samme funktion. Halliday & Hasan (1976) taler fx om *general nouns*, der udover den type substantiver der kan indgå i indkapslingsfunktionen, omfatter substantiver som *person* og *place*. Ivanič (1991) opererer med *carrier nouns*, der i modsætning til Halliday & Hasan synes kun at omfatte den type der kan indgå i indkapslingsfunktionen. McCarthy (1991), hvis tilgang er mere diskursiv, opererer med termen *discourse-organising words*, og – som allerede nævnt – Schmid (1997) og (2000) med *shell nouns*. Ifølge de tre førstnævnte ligger de pågældende substantiver imellem åbne og lukkede klasser idet de ifølge dem har træk fra begge grupper. Schmid (1997: 114) udtrykker det på den måde at et *shell noun* er mere kontekstafhængigt end “almindelige” substantiver fra en åben klasse fordi fx *problemet* vil bestå i noget forskelligt afhængig af den enkelte kontekst, men samtidig er det mindre variabelt end deiktiske størrelser i anaforisk funktion fordi de også har en denotativ del – hvis man taler om *problemet*, har det jo også en fast leksikalsk betydning. Det synes dog forkert udtrykt at det er substantiverne i sig selv der minder om pronomener med deiktisk funktion, idet sidstnævnte jo “udfyldes” af noget i og med at de skaber en anaforisk forbindelse til noget andet, mens dette ikke er tilfældet i Schmidts brug af termen *shell noun*. At et problem altid vil bestå i et eller andet, er ikke parallelt med at en deiktisk størrelse i anaforisk funktion også viser hen til noget idet der jo her er tale om noget grammatisk. I forbindelse med fx *problemet* vil dette bestå i et eller andet, men det er ikke et grammatisk, men et leksikalsk forhold. Det er den grammatiske størrelse determinativ, altså demonstrativet eller artiklen, der bevirker at der skabes en forbindelse til noget andet.

Ifølge Lundquist (1996: 74) er der ved indkapsling tale om det som Lyons (1977: 445) benævner *hypostativering*, hvilket ifølge Lundquist betegner det forhold at entiteter af anden eller tredje orden gøres til

refererende enheder, dvs. diskursreferenter, ligesom entiteter af første orden. Lundquist giver følgende eksempler:

- Mary was fired.   a) *That* happened last week. (EVENT)
                                      b) *That* surprised me. (FACT)
                                      c) *That* is true. (PROPOSITION)

Om disse eksempler siger hun at hhv. en begivenhed, en kendsgerning og en proposition "objektiveres" eller "reificeres" og derved kan gøres til genstand for en prædikation. Denne proces betegner hun så som hypostatisering. For mig at se er der flere problemer forbundet med Lundquists synspunkt. For det første er det jo i *that*-sætningerne at det som *that* skaber reference til, kvalificeres som en begivenhed/en kendsgerning/en proposition. Ud fra den betragtning synes begivenheden/kendsgerningen/propositionen ikke at kunne siges at eksistere "på forhånd" og gøres til genstand for en prædikation. For det andet tyder hendes formulering på at hun mener at der i antecedenten på forhånd findes en *entitet* af højere orden. Det problematiske her hænger bl.a. sammen med hvad der forstås ved en *entitet*. Lyons (ibid.) definerer *entitet* på følgende måde:

To say that something is an entity is to say no more than that it exists and can be referred to; and we will assume that the notion of existence applies primarily to first-order entities and that what is traditionally referred to as the hypostatization of higher-order entities depends crucially upon the structure of particular languages.

Spørgsmålet er nu hvordan man om noget siger at det er en entitet. Det gør man ved at benytte et nominal da det er disse der er refererende. Det er cirkulært som hos Lyons at sige at en nominalisering (hypostatisering) er at **gøre** anden- og tredjeordensentiteter til refererende enheder. Hvis det er sådan en entitet defineres, kan der jo ikke være tale om entiteter på forhånd. Som Thrane (1998: 59) siger, er nominalisering en **sproglig** tingsliggørelse af en situation. Dvs. situationen er ikke en ting ude i verden. Lundquists eksempel *Mary was fired* og andre antecedenter for indkapslinger kan altså ikke betragtes som entiteter per se. Antecedenten er blot en sproglig størrelse. Det er først når vi når til anaforen – i Lundquists eksempler *that* – at

man kan tale om en entitet – ikke forstået på den måde at noget *er* en entitet ude i verden, men at noget fremstilles *som om* det var det. Ude i verden kan der vel næppe siges at være forskel i den måde fx *Mary was fired* sker på, altså om der er tale om hhv. en begivenhed, en kendsgerning eller en proposition. I Lundquists eksempler kvalificeres *that* på forskellige måder afhængig af den efterfølgende prædikation, men *that* skaber reference til nøjagtig det samme, nemlig *Mary was fired*-situationen. Modtager får da efterfølgende at vide at denne situation skal kvalificeres som en begivenhed/en kendsgerning/en proposition.

3. Fortolkningen af indkapslere

3.1. Den bestemte artikel og demonstrativet

En indkapsler består af enten en grammatisk størrelse alene, nemlig et demonstrativ i neutrum, jf. fx (4),⁹ eller en NP bestående af en grammatisk og en leksikalsk størrelse, jf. fx (1). I sidstnævnte tilfælde er den grammatiske størrelse et determinativ, enten den bestemte artikel eller et demonstrativ. Tilsyneladende er der stor overvægt af sidstnævnte i indkapslere. Jeg vil i det følgende afdække betydningerne fra hhv. den bestemte artikel og demonstrativet for at se hvordan de opererer i betydningsetableringen, og derefter undersøge på hvilken måde den leksikalske betydning i anaforens kerne indgår. Sidstnævnte vil blive foretaget i 3.2.

I nogle tilfælde er demonstrativet den eneste mulighed. Også i visse eksempler på anafori hvor der ikke er indkapsling, er sommetider kun demonstrativet muligt, fx som det ses i (10), der er den spanske ækvivalent til et fransk eksempel fra Herslund (1999: 117), der eksemplificerer en metaforisk anafor:

- (10) *Dos árboles* encuadraban la entrada y **estos centinelas** dormían.
'*To træer* indrammede indgangen, og **disse skildvagter** sov.'

---

9. Dog kan også det personlige pronomen i neutrum, *ello*, optræde. De personlige pronominer behandles ikke i denne artikel.

Ifølge Herslund (ibid.) er kun demonstrativet muligt ved metaforiske anaforer i fransk. Uden for kontekst er (10) lidt atypisk, men i den rette sammenhæng ville en identifikation af en størrelse svarende til *dos árboles* sandsynligvis finde sted. Hvis den bestemte artikel havde været anvendt, ville denne og lekset *centinelas* sandsynligvis ikke have skabt en anaforisk relation til *dos árboles*. I stedet ville modtager have afsøgt den øvrige kontekst for en mulig antecedent. Dette hænger sammen med den betydningsforskel der er mellem de to typer determinativer, og som vil blive beskrevet i det følgende.

Ifølge Korzen (2000: 203) grammatikaliseres trækket [+ identificerbar] i italiensk i den bestemte artikel, mens demonstrativet udover dette træk udtrykker lokalitet (op.cit.: 208). Det samme kan siges at gælde i spansk. At modtager identificerer noget, vil sige at han/hun skaber reference til en entitet. I nogle tilfælde skaber en anafor reference til noget uden brug af information fra en antecedent (fx *el sol se pone en el oeste*, 'solen går ned i vest'), mens den i andre tilfælde gør det vha. information fra en antecedent, dvs. noget der har været nævnt tidligere i teksten. Sidstnævnte gør sig gældende i forbindelse med indkapsling, hvor antecedenten befinder sig i den umiddelbart foregående tekst. Med hensyn til demonstrativet, findes der i spansk tre varianter: *este*, *ese* og *aquel*, hvor den lokalitet de hver især udtrykker, kan betegnes som hhv. proximal, 1. person, proximal, 2. person og distal, 3. person (jf. Herslund 1999: 115). Da antecedenten til en indkapsler tekstuel befinder sig nær anaforen, er det i reglen *este* der anvendes, og i det følgende tales der mht. til det træk der adskiller den bestemte artikel og demonstrativet, om [+Nærhed] for demonstrativet.

Den bestemte artikel henviser ifølge Herslund (op.cit.: 67) indirekte vha. hvad han kalder 'beregningensbetingelser' efter Kleibers *conditions*. Som følge heraf præsupponeres ifølge Herslund eksistensen af ét individ der tilfredsstillende beskriver den bestemte syntagmes leksikalske kerne indeholder, og det er denne størrelse modtager skal identificere. Jeg mener dog at præsuppositionen hænger sammen med instruks fra den bestemte artikel om at skabe identifikation: Når det over for modtager indikeres at noget kan identificeres, må man gå ud fra at det eksisterer. Det samme mener jeg gælder for demonstrativet. Både mht.

den bestemte artikel og demonstrativet mener jeg at man kan gå ud fra at modtager i første omgang afsøger for leksikalsk overensstemmelse i en eller anden grad. Men som vi også vil se, er den bestemte artikel ikke altid mulig når der ikke er leksikalsk overensstemmelse. Denne artikel følger således den opfattelse at både den bestemte artikel og demonstrativet instruerer om at identificere noget, og at demonstrativet så indeholder hvad man kan kalde en tillægsinstruks om at referenten skal identificeres i den umiddelbare nærhed.

Denne forskel, der altså i henhold til ovenstående beskrivelse kun består i trækket [+Nærhed], udmønter sig i begrænsninger for begge slags determinativer. For den bestemte artikel har vi allerede set et eksempel med en metafor hvor den ikke var mulig, og som allerede nævnt, gælder dette i nogle tilfælde også i forbindelse med indkapsling. Omvendt kan kun den bestemte artikel skabe en anaforisk relation til en generisk størrelse samt normalt til en såkaldt associativ anafor, hvilket naturligvis skyldes at antecedenten ikke skal søges i den umiddelbare nærhed.^{10, 11}

Der hvor demonstrativet er påkrævet, er hvor trækket [+Nærhed] er nødvendigt for at kunne identificere antecedenten. I (10) kan man sige at beregningsbetingelserne ikke slår til idet man jo ikke umiddelbart kan finde en relation mellem antecedenten og det leksikalske indhold i anaforens kerne. Der skal altså noget "ekstra" til for at skabe den anaforiske relation. Dette kan demonstrativet klare fordi det skaber en stærkere anaforisk relation end den bestemte artikel pga. trækket [+Nærhed]. I andre tilfælde er den bestemte artikel mulig i forbindelse med metaforer, jf. (11):

- (11) Cada uno se defendía a su manera de la policía criminal. La agresión brutal y sin justificación fue originada desde la policía. Lo tenían todo previsto **los cabrones**. 'Hver enkelt forsvarede sig

---

10. Ifølge Apothéloz, D. & M. Reichler-Béguelin (1999) ses demonstrativet dog i nogle tilfælde brugt i fransk ved associative anaforer.

11. For flere eksempler på hvad forskellen mellem den bestemte artikel og demonstrativet udmønter sig i, se Korzen (2000).

så godt han/hun kunne over for politiet. Den brutale og urimelige aggression blev forårsaget af politiet. **Røvhullerne** havde forudset det hele.’

Dette kan forklares ved at en original metafor som i (10) er kognitivt mere krævende end en ikke-original som i (11). I (11) er metaforen stivnet, og der er ingen problemer forbundet med at skabe den anaforiske forbindelse til *la policía*, heller ikke selvom dette ord er et kollektiv, hvorved det indbefatter de enkelte politifolk som der refereres til i anaforen, der jo står i pluralis.¹²

Det er ligeledes kognitivt mere krævende at identificere antecedenten for en indkapsler, der jo ikke udgøres af en enkelt NP, men af en længere tekstenhed. Her er beregningsomstændighederne ofte ikke præcise nok fordi der ikke på forhånd er nogen klar semantisk forbindelse mellem anafor og antecedent. Demonstrativet peger præcist på noget i nærheden, og er derfor brugbart. Ifølge Korzen (op.cit.: 390) gælder det generelt at jo mere identisk det leksikalske indhold er, desto lettere vil man fortolke en direkte relation mellem antecedent og anafor. Fælles for anaforen der udgøres af en original metafor, og en indkapsling, er netop at de leksikalsk set ligger langt fra antecedenten og derfor behøver stor anaforisk styrke fra demonstrativet.

3.2. *Anaforens kerne*

Med hensyn til anaforens kernes karakter, kan man helt overordnet sige at der skal være en form for overensstemmelse mellem en anafor og dens antecedent, men at det ikke behøver være i form af leksikalsk overensstemmelse. Korzen (1998: 26) o.a. skelner mellem semantisk og pragmatisk genoptagelse, dvs. hvor fortolkningen af genoptagelsen af en entitet skyldes enten det samme semantiske indhold (evt. en semantisk relation, fx et hyponymi-forhold) i antecedenten og den anaforiske NP's kerne, eller en ikke-sproglig viden om verden, jf. fx

---

12. I modsætning til i (10) kunne man også sige at der er hjælp at hente i konteksten; dette mener jeg dog er irrelevant i forbindelse med en stivnet metafor, hvis betydning jo er alment kendt.

ovenstående (2), hvor genoptagelsen er semantisk, og (12) nedenfor, hvor den er pragmatisk:

- (12) Respalda Almodóvar postura antibélica. **El director de cine español** apoya la postura de la actriz Marisa Paredes, ... 'Almodóvar **støtter antikrigsholdning. Den spanske filminstruktør** støtter skuespilleren Marisa Paredes' holdning, ...'

Mens der i (2) er leksikalsk sammenfald mellem antecedent og anafors kerne, er dette ikke tilfældet i (12). Her skal modtageren selv skabe en sammenhæng mellem antecedent og anafor, dvs. trække på inferens. Dog skal det bemærkes at den semantiske del i mange tilfælde er repræsenteret i en eller anden forstand, hvilket fx ses i (12), hvor trækkene [+Hum] og [+Mask] er tilstede i såvel antecedent som anafor. Pragmatiske genoptagelser kan både være neutrale, jf. fx (12), og værdiladede, jf. fx (13):

- (13) Volví a llamar a mi primo, pero estaba en la piscina y no quiso venir al teléfono **el hijo de puta**.¹³ 'Jeg ringede igen til min fætter, men **han** befandt sig i swimmingpoolen, og **svinet** gad ikke komme til telefonen.'

Også ved indkapsling kan genoptagelsen være både semantisk og pragmatisk, og begge kan være neutrale og værdiladede. Det synes dog ikke altid ligetil at afgøre om der er tale om semantisk eller pragmatisk genoptagelse, og nogle eksempler kan måske siges at vise at grænsen er flydende. I (14) er der uden tvivl tale om semantisk og neutral genoptagelse idet der er leksikalsk overensstemmelse mellem *fracasado* og *fracaso*:

- (14) Así pues, sostengo que el liberalismo en verdad ha fracasado en América Latina, pero que **este fracaso** tiene distintos niveles. 'Jeg hævder altså at liberalismen faktisk har slået fejl i Latinamerika, men at **denne forfejling** har mange niveauer.'

---

13. Som det ses, gælder det også i dette eksempel at de semantiske træk [+Hum] og [+Mask] er tilstede i såvel antecedent som anafor.

I (15) er der ikke tale om leksikalsk overensstemmelse:

- (15) Mientras está en conversación recibirá un tono ... indicando que está recibiendo otra llamada, para atender esta segunda llamada deberá presionar brevemente el botón ... y luego presione el dígito 2, ... **Esta operación** puede realizarla tantas veces como lo desee atendiendo las dos llamadas. 'Mens De samtaler, kommer der en tone ... der angiver at De modtager et andet opkald. For at modtage det andet opkald skal De trykke kort på knappen ... og derefter taste 2, ... **Denne handling** kan De foretage så mange gange De ønsker det og betjene begge opkald.'

Men da man må sige at der i antecedenten beskrives en handling, dvs. vi ved allerede at det er en handling før vi når til anaforen, kan vi alligevel tale om semantisk genoptagelse idet *esta operación* netop beskriver *handling*. Genoptagelsen er også her neutral. Følgende eksempel (16) adskiller sig fra (15) ved at indeholde et vurderende attributiv, nemlig adjektivet *desagradable*. Kernen i anaforen er ikke værdiladet, men vi kan alligevel tale om en værdiladet anafor pga. adjektivet:

- (16) Un informe del área de Medio Ambiente de La Laguna ha detectado en varios ejemplares del parque de La Constitución una patología por hongos. Se trata de una enfermedad "de la que no se conoce tratamiento curativo", por lo que, desde el Cabildo tinerfeño se ha autorizado la tala de las palmeras "ante el riesgo de desplome". **Esta desagradable operación** se ejecutará en unos días. 'Ifølge en rapport fra miljøområdet fra La Laguna har man i flere palmer i parken La Constitución opdaget svamp. Det drejer sig om en sygdom "som man ikke kender nogen behandling for", hvorfor Tenerifes byråd har bemyndiget fældning af palmerne da der ellers er risiko for at de selv vælter. **Denne ubehagelige handling** vil blive udført om nogle dage.'

Det næste eksempel synes ikke så gennemskueligt:

- (17) Es también apropiado preguntarse por qué las operaciones gu-

bernamentales de defensa, de inteligencia y de seguridad aeroportuaria fallaron en prevenir la tragedia del 11 de septiembre, y por qué este fracaso de alguna manera autoriza a expandir los sistemas fallidos con más dinero y facultades extraordinarias. 'Det er også passende at spørge sig om hvorfor det ikke lykkedes regeringens forsvars-, efterretnings- og lufthavnssikkerhedsoperationer at afværge tragedien den 11. september, og hvorfor denne fiasko på en måde giver ret til at udvide de fejlslagne systemer med flere penge og ekstraordinære egenskaber.'

Det synes ikke helt entydigt om der her er tale om semantisk eller pragmatisk genoptagelse, hvilket i øvrigt viser at grænsen mellem semantik og pragmatik ikke altid er knivskarp. Fortolkningen af anaforen synes ikke udelukkende at ske på baggrund af sproglig viden idet anaforens kerne *fracaso* ikke direkte kan siges at være semantisk i overensstemmelse med noget fra den tidligere tekst. Ud fra den betragtning synes genoptagelsen af være pragmatisk. Omvendt kan udtrykket *fallaron en prevenir la tragedia* måske siges at udgøre en semantisk nøgle med trækket [+Negativ] ligesom *fracaso*. Dette kunne være et argument for at tale om semantisk genoptagelse. Genoptagelsen er i det pågældende eksempel værdiladet idet det er afsenders egen vurdering at det som antecedenten beskriver, er en fiasko. Terroristerne bag angrebene ville næppe omtale de manglende operationer som en fiasko.¹⁴ Som beskrevet i næste afsnit, kan muligheden for at udtrykke subjektivitet være et af de mere diskursive formål med indkapsling.¹⁵

Sammenfattende kan man sige at modtager fra demonstrativet/den bestemte artikel får en instruks om at skabe reference. Herefter afsøger modtager med udgangspunkt i indkapslingskernens art teksten for at finde en rimelig antecedent der kan bruges som information til at skabe reference.

---

14. Dog ville man i det konkrete eksempel ikke kunne indsætte et leksem med en modsatrettede vurdering, fx *esta suerte*, idet der i antecedenten allerede findes et værdiladet ord med trækket [+Negativ], nemlig *la tragedia*.

15. Denne mulighed er dog også tilstede ved anaforer der ikke er indkapslere, jf. fx (13).

4. Formål med indkapsling

Der kan være flere grunde til at en afsender anvender en indkapsler. Formålet er i mange tilfælde en sammenblanding af fx et tekstlingvistisk og et diskursivt formål, og de punkter der foreslås i dette indlæg, er med stor sandsynlighed ikke udtømmende.¹⁶ Som udgangspunkt kan man sige at indkapslingen er afsenders syntaktiske mulighed for at skabe en ny diskursreferent af en længere tekstenhed på basis af gammel information og derved gøre den til argument for videre prædikationer. Ud fra et tekstlingvistisk og diskursivt perspektiv kan man sige at afsender skaber en sammenhæng mellem to tekstsekvenser, og indkapsleren kan siges at fungere som det Mccarthy kalder *a discourse-organising word*, jf. p. 4.

Indkapsleren kan bestå af et substantivisk demonstrativ, jf. (4), et determinativ + et substantiv, jf. (1) eller af et determinativ + et substantiv + et attributiv (/determinativ + attributiv + substantiv), jf. (18):

- (18) En estos yacimientos, el uso de mercurio en flujo abierto ... es general, con pérdidas excesivas de mercurio. Existe la necesidad urgente, de dedicarse a esta problemática nueva en el área. 'I disse lejer er brugen af kviksølv i åben strøm ... udbredt, med vidtgående tab af kviksølv som følge. Det er tvingende nødvendigt at gøre noget ved **denne i området nye problematik**.'

I alle tre eksempler kan indkapsleren siges at være neutral. I (1) og (18) fremgår det af antecedenten selv at der er tale om en problematik, og kernen i anaforen bidrager her ikke med ny information, men har udelukkende til formål at lade antecedenten indgå i en ny sammenhæng. I (1) tjener indkapslingen til at den genoptagede handling kan blive genstand for en ny prædikation i den efterfølgende sætning, jf. termen *a discourse-organising word*. Det samme er tilfældet i (18), hvor anaforen indgår i en ny prædikation. Herudover indeholder anaforen ny information, nemlig i form af attributivet, der således har en informativ funktion. Her muliggør nominaliseringen at modificere en handling

---

16. Med **tekstlingvistisk** tænkes her på de sproglige størrelser der får sætninger til at hænge sammen, mens **diskursiv** går på afsenders intentioner i diskursen.

ved et attributiv. Noget lignende gør sig gældende i ovenstående (5), hvor indkapsleren står som subjekt og muliggør kvalificeringen af hele eventyret i subjektsprædikativet som *en rigtig historie*.

I andre tilfælde kan enten kernen, attributivet eller begge have en vurderende betydning, jf. følgende eksempler (19)-(21). Forhistorien til (19) er at en ung mand er død efter konfrontation med politiet.

- (19) Y todo porque unas alarmas de auto fueron activadas y al oficial esto no le gustó. Considerar a alguien delincuente por esta idiotez y golpearle tan sádicamente, no parece propio. 'Og alt dette fordi nogle bilalarmer gik i gang og politimanden ikke syntes om det. At anse nogen for kriminel pga. **denne tåbelighed** og slå ham på en så sadistisk måde synes ikke rimeligt.'

Det er denne ytrings afsenders vurdering at antecedenten er en tåbelighed (her forstået som en bagatel). Den omtalte politimand ville sandsynligvis karakterisere hændelsen på en anden måde. Også her giver indkapslingen afsender mulighed for at fremstille handlingen på en bestemt måde, denne gang ikke ved et attributiv, men ved at benytte et vurderende substantiv.

- (20) ¡Imagínate que te pagasen 5.000,00 U\$S mensuales mientras te-letrabajas desde el salón de tu nueva casa! ... Ahora yo te invito a que participes y saques provecho de **esta magnífica oportunidad de negocio**. 'Forestil dig at du blev betalt 5000,00 \$ om måneden mens du arbejdede pr. telefon fra stuen i dit nye hjem! Nu inviterer jeg dig til at deltage og få udbytte **af denne fantastiske forretningsmulighed**.'

Afsenders formål er her at overbevise en modtager om at det er særdeles fordelagtigt for vedkommende at påtage sig et bestemt arbejde. Ved at foretage en indkapsling får afsender mulighed for at kvalificere den handling som udtrykkes i antecedenten ved et vurderende adjektiv, nemlig *magnífico*.

- (21) Quienes vivimos la Transición, recordamos cómo en esa época ciertos círculos intelectuales, políticos y eclesiásticos introdujeron

en el pueblo español el sentimiento paralizador y castrante del miedo. Y se hizo a través del concepto de las dos Españas condenadas a enfrentarse eternamente. ... Las imágenes en que se encarnó **esta mentira** fueron el cuadro de Goya en que dos campesinos enterrados hasta las rodillas pelean a garrotazos ... 'Vi der oplevede overgangen [til demokrati] kan huske hvordan visse intellektuelle, politiske og kirkelige kredse på den tid påførte det spanske folk angstens lammende og kastrerende følelse. Og man gjorde det gennem forestillingen om de to Spaniere dømt til at stå over for hinanden til evig tid. Billederne hvori **denne løgn** blev inkarneret, var Goyas billede hvor to bønder, der er begravet til knæene, slås med stokke ...'

I (21) karakteriseres en del af en ytring som en bestemt talehandling. Denne form for indkapsling benævner Korzen (op.cit.: 30) **metakommunikativ henvisning**. I det pågældende eksempel er der tale om en subjektiv vurdering. De personer der indgik i de omtalte kredse, ville sandsynligvis karakterisere udsagnet på en anden måde. Den meta-kommunikative henvisning kan dog også være af neutral karakter, fx hvis kernen udgøres af et ikke værdiladet ord som *propuesta* (for-slag).

Indkapsling kan bl.a. ses som et diskursivt middel, en retorisk strategi, hos afsender for at udtrykke sin egen vurdering uden at den fremstår som ny information. Determinativet i indkapsleren giver via sin grammatiske kodning modtager instruks om at identificere og skabe reference på baggrund af en antecedent. Modtager har da ikke andet valg end at skabe denne forbindelse, og på denne måde kommer forbindelsen mellem antecedent og anafor til at fremstå som et faktum. I et eksempel som (21) er den eneste semantiske forbindelse mellem anaforen og antecedenten at førstnævnte beskriver en tredjeordensentitet, og antecedenten en situation, men på trods heraf, og på trods af at anaforen er værdiladet, etableres den korrekte forbindelse. Afsender kan altså vha. de grammatiske kodninger fremstille noget som om det var et faktum, fx at antecedenten i (21) er en løgn. En garvet parlamentariker, fx en politiker, kan endda være så heldig at modtager ikke opdager at der er tale om vedkommendes egen vurdering, der jo bliver fremsført som noget faktisk.

Som allerede nævnt, er muligheden for subjektivitet, såvel hvad angår kernen i en anafor som et attributiv, også tilstede ved andre anaforer, jf. fx (13), hvor det er kernen der er værdiladet, og (22), hvor det er attributivet:

- (22) Una de las figuras más aborrecibles de la historia sin lugar a dudas es el rey español Felipe II, a quien muchos conocen como “El Demonio del Sur” por las incontables atrocidades y saqueos que **este feo hombre** permitió contra nuestros indígenas. ‘En af historiens mest afskyelige figurer er uden tvivl den spanske konge Filip II, som mange kender som “Djævelen fra syd” pga. de talrige grusomheder og plyndringer som **denne grimme mand** tillod mod vore indfødte.’

5. Konklusion

En indkapsler er en anafor der kvalificerer en antecedent som en entitet af højere orden, dvs. fx som en begivenhed eller en proposition, og hvor antecedenten udgøres af et længere tekststykke. Indkapsleren kan bestå af et determinativ og et substantiv, hvoraf sidstnævnte så udgør den leksikalske kerne, eller af et substantivisk demonstrativ i neutrumsform. Når indkapsleren indeholder et substantiv, determineres dette enten af den bestemte artikel eller et demonstrativ, hvoraf sidstnævnte er mest almindelig. Dette hænger sammen med disses betydninger. Begge giver modtager instruks om at identificere noget og dermed skabe reference, og demonstrativet instruerer derudover om at det er i den umiddelbare nærhed at referenten skal identificeres.

Det er determinativet der via sin instruks får modtager til at skabe en anaforisk forbindelse, mens det er i kraft af den leksikalske kernes karakter som et ord der beskriver noget som en anden- eller tredjeordensentitet at modtager informeres om at den entitet der skal skabes en forbindelse til, skal skabes med udgangspunkt i indholdet fra en længere tekstenhed. Hvis indkapsleren udelukkende udgøres af et demonstrativ, informeres modtager om antecedentens status som en længere tekstenhed via morfologisk kodning, nemlig neutrumsformen, der jo ikke kan henvise til substantiver. Genoptagelsen kan være semantisk eller pragmatisk og neutral eller værdiladet.

Indkapslingen kan ses som afsenders syntaktiske mulighed for at skabe en ny diskursreferent af en længere tekstenhed og gøre den til argument for videre prædikationer. Her er der endvidere mulighed for at foretage en kvalificering af antecedenten. Dette kan ske ved kernen i anaforen, fx i form af en metakommunikativ henvisning, hvor en del af en ytring karakteriseres som en bestemt talehandling. Afsender har også mulighed for at genoptage antecedenten på en værdiladet måde, hvilket kan ske både gennem kernen og et attributiv.

Henvisninger

- Andersen, H.C. (1989). *Cuentos completos I*. Madrid: Grupo Anaya.
- Andersen, H.C. (1994). *Samlede Eventyr og Historier*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Apothéloz, D. & M. Reichler-Béguelin (1999). Interpretations and functions of demonstrative NPs in indirect anaphora. *Journal of Pragmatics* 31, 3. 363-397.
- Conte, M. (1996). Anaphoric Encapsulation. *Coherence and Anaphora. Belgian Journal of Linguistics* 10. 1-10.
- Conte, M. (1999). *Condizioni di coerenza: Ricerche di linguistica testuale*. Alessandria: Edizioni dell'Orso.
- Dam, H. (2001). *A referential analysis of definite NP's in Spanish*. Ph.d.-afhandling. Handelshøjskolen i Århus.
- Dam, H & L. Dam (2001). En instruksional analyse af den bestemte artikel i spansk. H.L. Andersen, K. Jensen & H. Nølke (eds.). *Ny Forskning i grammatik* 9. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Francis, G. (1986). *Anaphoric Nouns*. (Discourse Analysis Monograph 11). Birmingham: English Language Research
- Francis, G. (1989). Aspects of nominal-group lexical cohesion. *INTERFACE. Journal of Applied Linguistics* 4, 1. 27-53.
- Halliday, M.A.K. & R. Hasan (1976). *Cohesion in English*. London: Longman Group.
- Herslund, M. (ed.) (1999). *Det franske sprog. Kapitel VI. Nominalsyntaxmet.*
- Ivanič, R. (1991). Nouns in search of a context: A study of nouns with both open- and closed-system characteristics. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching* 2. 93-114.
- Jakobsen, L.F. (1996). Referens, denotat, præsupposition, implikatur

- og mentale rum. M. Herslund (ed.). *Ny forskning i grammatik 3*. Odense: Odense Universitetsforlag.
- Korzen, I. (1995). Anaforiske kæder. *Sprint* 1995, 2. 30-45.
- Korzen, I. (1998). At tale om ting. Om substantivgrubbers betydning og brug – med særligt henblik på italiensk og dansk. *Copenhagen Working Papers in LSP 2*. Handelshøjskolen i København.
- Korzen, I. (2000). Reference, konnexion og diskursmarkering. (Vol. 2). G. Skytte & I. Korzen (eds.). *Italiensk-dansk sprogbrug i komparativt perspektiv*. Frederiksberg: Samfundslitteratur. 161-619.
- Lundquist, L. (1996). Når anaforer dømmes. Å. Almlund & L. Lundquist (eds.). *Copenhagen Working Papers in LSP 5*. 59-87.
- Lundquist, L. (1997). *Oversættelse*. København: Samfundslitteratur.
- Lyons, J. (1977). *Semantics*. Cambridge University Press.
- McCarthy, M. (1991). *Discourse Analysis for Language Teachers*. Cambridge University Press.
- Schmid, H. (1997). Cognitive effects of Shell Nouns. K. Van Hoek, A. Kibrik & L. Noordman (eds.). *Discourse Studies in Cognitive Linguistics. Selected papers from the fifth international cognitive linguistics conference*. Amsterdam, July 1997. 111-132.
- Schmid, H. (2000). *English Abstract Nouns as Conceptual Shells*. Topics in English Linguistics 34. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Thrane, T. (1998). Nominaler, nominaliseringer og semantisk kompleksitet. *Hermes* 21. Handelshøjskolen i Århus.

